

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: 28-01-2021

Για όσους από εμάς μεγάλωσαν κατά τον 20ό αιώνα, η άνθιση της εποχής της πληροφορίας ήταν μια καθοριστική κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική εμπειρία. Για τους νέους που ενηλικιώνονται σήμερα, οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που θα εμφανιστούν στο επόμενο κεφάλαιο αυτής της ιστορίας θα είναι εξίσου συναρπαστικές και απαιτητικές. Δεν μπορούμε να προβλέψουμε τι θα φέρει το μέλλον, αλλά μπορούμε να εφοδιάσουμε τους νέους μας με τα εργαλεία που χρειάζονται για να αντεπεξέλθουν στις μελλοντικές προκλήσεις.

Μια διαφορά μεταξύ του κόσμου που θα κληρονομήσουν οι σημερινοί μαθητές και εκείνου που αντιμετώπισε η γενιά των γονέων τους είναι η διαθεσιμότητα πληροφοριών. Αυτός ο ανοιχτός χαρακτήρας της πληροφορίας υπήρξε μεγάλο δώρο για τις δημοκρατικές κοινωνίες. Ωστόσο, διαπιστώσαμε επίσης ότι, σε λάθος χέρια, ο εν λόγω ανοικτός χαρακτήρας μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο μέσω της διάδοσης ακούσιας ψευδούς πληροφόρησης ή ακόμη και εσκεμμένα σχεδιασμένης παραπληροφόρησης. Η ενημέρωση των νέων για τις ευκαιρίες και τους κινδύνους αυτού του διαρκώς μεταβαλλόμενου τοπίου πληροφοριών παραμένει μία από τις μεγάλες προκλήσεις για την ανατροφή και την εκπαίδευση των παιδιών σήμερα.

Η εργαλειοθήκη αυτή έχει ως στόχο να παράσχει στους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πόρους, προκειμένου να ξεκινήσουν συζητήσεις με τους μαθητές τους σχετικά με τα σημαντικά θέματα που εγείρει η απειλή της εσφαλμένης πληροφόρησης. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται ζητήματα που αφορούν τη δημόσια υγεία, τη δημοκρατία, καθώς και τους πολιτιστικούς και νομικούς κανόνες που διέπουν τις κοινωνίες μας. Στα ερωτήματα που αναπόφευκτα προκύπτουν όταν σκεφτόμαστε βαθύτερα πώς να διακρίνουμε την αλήθεια από το ψέμα δεν υπάρχουν απόλυτες απαντήσεις. Ωστόσο, η κριτική σκέψη και η διαπραγμάτευση της ασάφειας είναι ακριβώς εκείνες οι ικανότητες που πρέπει να ενθαρρύνουμε στους νέους μας.

Υπό το πρίσμα αυτό, η παρούσα εργαλειοθήκη διδαγμάτων δεν προσφέρει κάποια δέσμη οδηγιών ή αξιωμάτων. Αντιθέτως, τα παρεχόμενα υλικά είναι σχεδιασμένα για να εμπνεύσουν τη συζήτηση. Μέσω του διαλόγου και της ανταλλαγής, οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν στην αποδόμηση του πολύπλευρου χαρακτήρα των πληροφοριών, τόσο ατομικά όσο και στο πλαίσιο διαλόγου με τους συμμαθητές τους. Πρόκειται για βασικές δεξιότητες που πρέπει να διαθέτουν προκειμένου να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες στο διαδίκτυο και στην κοινωνία γενικότερα. Έτσι, οι μαθητές θα συναντήσουν χαρακτήρες όπως ο Μακιαβέλι, ο Πάπας Ουρβανός Β΄ και οι σημερινοί συνωμοσιολόγοι της QAnon. Οι περιπτωσιολογικές μελέτες, εμπνευσμένες τόσο από την ιστορία όσο και από θέματα της επικαιρότητας, θα βοηθήσουν τους νέους να εντοπίσουν την παραπληροφόρηση στον κόσμο γύρω τους, ενώ παράλληλα θα την εντάξουν σε ένα πλαίσιο ως φαινόμενο με ιστορικά προηγούμενα και παραλληλισμούς. Ελπίζουμε ότι αυτό θα βοηθήσει τους εφήβους να αναπτύξουν τους διανοητικούς και προσωπικούς πόρους για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης στην ενήλικη ζωή τους.

Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν βασικό μέρος αυτής της συζήτησης και, σε συνέχεια των αιτημάτων που λάβαμε από πολλά μέλη της διδακτικής κοινότητας για την παροχή πόρων σχετικά με την παραπληροφόρηση, ελπίζουμε ότι η συμβολή αυτή θα είναι πολύτιμη για την ευρύτερη συζήτηση σχετικά με την εκπαίδευση στην παραπληροφόρηση. Η μεθοδολογία μας βασίζεται στη δική μας εμπειρία από τη μελέτη και την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και της ψευδούς πληροφόρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως και οι μαθητές για τους οποίους προορίζεται αυτό το πακέτο, έτσι κι εμείς προσπαθούμε πάντα να μαθαίνουμε και να επανεξετάζουμε την προσέγγισή μας. Θα χαρούμε να λάβουμε τα σχόλιά σας.

Η παρούσα εργαλειοθήκη έχει σχεδιαστεί ώστε να εκπαιδεύσει τους νέους σχετικά με το φαινόμενο της παραπληροφόρησης —τους βοηθά να κατανοήσουν τους κινδύνους που ελλοχεύουν, εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές μπορούν να μάθουν περισσότερα και να προστατευτούν, και τους παρέχει τη δυνατότητα να εξετάσουν διεξοδικότερα συγκεκριμένα παραδείγματα. Η πρόσβαση στην εργαλειοθήκη είναι ανοιχτή και δωρεάν για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αν και μπορεί να προσαρμοστεί για κάθε ηλικιακή ομάδα, η κύρια ομάδα-στόχος είναι οι έφηβοι ηλικίας από 15 έως 18 ετών.

Πώς μπορείτε να τη χρησιμοποιήσετε

Η εργαλειοθήκη έχει σχεδιαστεί ώστε να καλύψει **1 ή 2 μαθήματα** μιας μέσης τάξης σε **σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης**.

Η παρουσίαση PowerPoint περιλαμβάνει συνδέσμους προς διάφορα βίντεο στο YouTube. Στο πλαίσιο κάθε μαθήματος, μόνο 1 ή 2 από τα βίντεο αυτά επαρκούν ώστε να διδάξετε τα βασικά σημεία —μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τα υπόλοιπα αν έχετε χρόνο στη διάθεσή σας ή αν θέλετε να χωρίσετε το υλικό σε περισσότερα μαθήματα. Εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του καθηγητή να αποφασίσει ποια βίντεο ταιριάζουν καλύτερα σε μια συγκεκριμένη τάξη και θα μπορούσαν να προκαλέσουν τις πλέον ενδιαφέρουσες συζητήσεις.

Οι συνιστώμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα εξής:

Δραστηριότητα	Ελάχιστος απαιτούμενος χρόνος	Προτεινόμενο υλικό
Κατανόηση της παραπληροφόρησης (διαφάνειες 5-24)	45 λεπτά	Παρουσίαση PowerPoint, απομαγνητοφωνήσεις των βίντεο, διαδραστική συζήτηση
Ομαδική εργασία (ομάδες έως 5-6 μαθητών) (διαφάνεια 25)	15-25 λεπτά	Περιπτωσιολογικές μελέτες (και παρουσίαση PowerPoint ως σημείο αναφοράς)
Ομαδικές παρουσιάσεις και συζήτηση (διαφάνεια 25)	25 λεπτά για κάθε ομάδα	Περιπτωσιολογικές μελέτες
Σύνοψη και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα (διαφάνειες 26-34)	5 λεπτά	Κατάλογος υλικού προς ανάγνωση

Εάν διαθέτετε περισσότερο χρόνο, θα μπορούσατε να διευρύνετε την ενότητα «Κατανόηση της παραπληροφόρησης» (π.χ. διαθέτοντας περισσότερο χρόνο στην παρουσίαση εξωτερικών πηγών και

συζητώντας τα διάφορα παραδείγματα με τους μαθητές) ή να αφιερώσετε περισσότερο χρόνο στην ομαδική εργασία.

- **Η παραπληροφόρηση και οι απειλές που ενέχει για την κοινωνία (διαφάνειες 6-10):**

ΣΗΜ.! Τα παραδείγματα αυτά παρουσιάζονται ως υλικό που είναι έτοιμο προς χρήση. Μπορείτε να βρείτε άλλες περιπτωσιολογικές μελέτες που είναι πιο κατάλληλες για τους μαθητές σας ή να τους ζητήσετε να εντοπίσουν οι ίδιοι άλλες περιπτωσιολογικές μελέτες, ως ομαδική εργασία. Στόχος είναι να καταστεί η παρουσίαση αυτών των παραδειγμάτων όσο το δυνατόν πιο διαδραστική.

- **Ψευδείς έρευνες και το αντιεμβολιαστικό κίνημα** (η κοινωνία απαιτεί από όσους δραστηριοποιούνται σε ακαδημαϊκούς φορείς να ακολουθούν υψηλά ακαδημαϊκά πρότυπα και, επομένως, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε γιατί αυτά είναι αναγκαία)
- **Ο μύθος του κορονοϊού 5G** (πρόσφατο παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο κακόβουλοι παράγοντες μπορούν να εκμεταλλευτούν μια κατάσταση κρίσης, κάτι που με τη σειρά του μπορεί να έχει επιβλαβείς συνέπειες στην πραγματική ζωή). Πολυάριθμες θεωρίες συνωμοσίας, που έχουν διαδοθεί τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου, υποστηρίζουν ότι τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας 5G προκάλεσαν την πανδημία του κορονοϊού. [Αυτό δεν ισχύει](#). Το δίκτυο 5G βασίζεται σε ραδιοσυχνότητες και δεν δημιουργεί ιούς.
- **Η πανδημία του κορονοϊού** αποτέλεσε αφορμή για ένα κύμα ψευδών πληροφοριών, παραπληροφόρησης και θεωριών συνωμοσίας που με τη σειρά τους δημιούργησαν μια «επιδημία παραπληροφόρησης», εκμεταλλευόμενες τον πανικό και την απεγνωσμένη αναζήτηση απαντήσεων σχετικά με την πρόληψη, τις θεραπείες κ.λπ. Συχνά αυτές οι ψευδείς πληροφορίες διαδίδονται ακούσια, αλλά σε πολλές άλλες περιπτώσεις διαδίδονται από μέρη που προσπαθούν να προσελκύσουν περισσότερα κλικ μέσω της ανάρτησης «δολωμάτων για κλικ» (clickbait) (προσεκτικά επεξεργασμένων τίτλων και ιστοριών ώστε να τραβούν την προσοχή).
- **Συναισθηματική χειραγώγηση** με τη χρήση ηθοποιών οι οποίοι παρουσιάζονται σε υπερθετικό βαθμό ως «θύματα» μιας κατάστασης, ώστε να δημιουργηθούν ισχυρά συναισθήματα στον θεατή. Αυτό έρχεται σε αντιδιαστολή προς την αντικειμενική άποψη που θα διαμορφωνόταν με βάση αξιόπιστες πηγές ενημέρωσης.

- **2 μοντέλα του πώς λειτουργεί η παραπληροφόρηση (διαφάνειες 11-15):**

- **Ωθεί τους αναγνώστες να υποστηρίξουν μια ιδέα ή κάποιον σκοπό** — οι ψευδείς έρευνες τροφοδοτούν φόβους κατά του εμβολιασμού, γεγονός που προκαλεί αύξηση των κρουσμάτων ιλαράς. Να αναφερθεί ότι στα κίνητρα περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, το πολιτικό όφελος, π.χ. σε περιπτώσεις εκστρατειών δυσφήμισης πριν από εκλογές ή ξένης κυβέρνησης που παρεμβαίνει στις εκλογές άλλης χώρας για την προώθηση των δικών της γεωπολιτικών συμφερόντων.

- **Μεγεθύνει διαφορές για να υπονομεύσει τη συνοχή/αλληλεγγύη των ομάδων** — είναι δύσκολο να βρεθεί στο στόχαστρο μια ήδη ισχυρή και ενωμένη κοινότητα· η παραπληροφόρηση χρησιμοποιείται για να χωρίσει τους ανθρώπους και να μεγεθύνει εσωτερικές διαφορές και υφιστάμενες συγκρούσεις ή αντιπαραθέσεις.

- **Πώς λειτουργεί η παραπληροφόρηση (διαφάνειες 16-19)**

- Ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- Η τεχνολογία συμβάλλει στην εύκολη χειραγώγηση των πληροφοριών και στη δημιουργία νέων μορφών περιεχομένου που είναι πολύ εύκολο να πιστέψουμε

- **Πώς να αντιδράτε στην παραπληροφόρηση (διαφάνειες 20-24):**

Η κριτική σκέψη απαιτεί από όλους μας:

- Να ελέγχουμε το **περιεχόμενο** — είναι ακριβή τα στοιχεία και οι αριθμοί; Μήπως το άρθρο είναι μεροληπτικό; Πρόκειται για αντικειμενική είδηση ή άρθρο γνώμης;
- Να ελέγχουμε το **μέσο** — το γνωρίζετε; Μήπως η διεύθυνση URL είναι παράξενη; Ελέγξτε τη σελίδα «Σχετικά» — ποιος βρίσκεται πίσω από αυτή; Ποιος τη χρηματοδοτεί; Τι αναφέρουν άλλες αξιόπιστες πηγές μέσων ενημέρωσης;
- Να ελέγχουμε τον **συντάκτη** — πρόκειται για υπαρκτό πρόσωπο; Εάν δεν είναι σαφές ποιος είναι ο συντάκτης, είναι πιθανό και τα υπόλοιπα να είναι ψευδή. Ένας καταξιωμένος δημοσιογράφος διαθέτει πάντοτε ιστορικό δημοσιεύσεων.
- Να ελέγχουμε τις **πηγές** — χρησιμοποιεί ο συντάκτης πηγές για να αιτιολογήσει τους ισχυρισμούς του; Πρόκειται για αξιόπιστες πηγές (για παράδειγμα, έγκριτα και σεβαστά μέσα ενημέρωσης, γνωστούς εμπειρογνώμονες στον τομέα); Οι εμπειρογνώμονες που παρατίθενται στο κείμενο είναι πραγματικοί ειδικοί; Εάν η ιστορία χρησιμοποιεί αόριστες πηγές ή και καμία πηγή (π.χ. «κάποιοι λένε»), οι ισχυρισμοί του άρθρου θα μπορούσαν να είναι ψευδείς.
- Να ελέγχουμε τις **εικόνες** — οι εικόνες έχουν δύναμη και είναι εύκολο να χρησιμοποιηθούν για χειραγώγηση. Η [αντίστροφη αναζήτηση εικόνας](#) μπορεί να δείξει αν η εικόνα έχει χρησιμοποιηθεί προηγουμένως σε διαφορετικό πλαίσιο.
- **Να σκεφτόμαστε προτού κοινοποιήσουμε!** Η ιστορία θα μπορούσε να αποτελεί στρέβλωση της πραγματικότητας (για παράδειγμα, μπορεί να επαναχρησιμοποιεί παλιά γεγονότα σε διαφορετικό πλαίσιο) ή θα μπορούσε να έχει σατιρικό χαρακτήρα. Ο τίτλος μπορεί να είναι σχεδιασμένος ώστε να προκαλέσει ισχυρά συναισθήματα.
- **Να αμφισβητούμε τις προκαταλήψεις μας** — μερικές φορές μια ιστορία είναι πολύ καλή ή διασκεδαστική για να είναι αληθινή. Πάρτε βαθιά ανάσα, αντιπαραβάλετε με αξιόπιστες πηγές και κρατήστε την ψυχραιμία σας. Αν διαβάσετε κάτι που σας θυμώνει, σας φοβίζει ή σας στενοχωρεί, προσπαθήστε να περιμένετε λίγο για να ηρεμήσετε προτού το κοινοποιήσετε.

- Ομαδική εργασία όπου εξετάζονται ορισμένα συνηθισμένα παραδείγματα ψευδών πληροφοριών (διαφάνεια 25):

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες έως 5-6 μαθητών. Αναθέστε μια περιπτωσιολογική μελέτη σε κάθε ομάδα. Δώστε στους μαθητές περίπου 15 λεπτά για να διαβάσουν την περιπτωσιολογική μελέτη και τις ερωτήσεις, και στη συνέχεια άλλα 20-25 λεπτά για τις παρουσιάσεις κάθε ομάδας και τη συζήτηση στην τάξη.

- Μια επικίνδυνη νέα θεωρία συνωμοσίας που έχει δημιουργήσει ένα κίνημα με χαρακτηριστικά σέκτας διαδίδεται πλέον ταχύτατα στην Ευρώπη
- Απόσπασμα από το βιβλίο του Μακιαβέλι σχετικά με την αρχή «διαίρει και βασίλευε»
- Αντιδεοντολογική και παραπλανητική διαφήμιση για «απίστευτα αποτελεσματικό» φάρμακο X
- Ομιλία του Ουρβανού Β΄ στο Συμβούλιο του Κλερμόν (1095), σχετικά με τις Σταυροφορίες
- Ο μύθος του βοσκού και του λύκου

ΣΗΜ.! Και πάλι, τα παραδείγματα αυτά είναι περισσότερο συνηθισμένες αφηγήσεις και παρουσιάζονται ως έτοιμο προς χρήση υλικό. Μπορείτε να βρείτε άλλες περιπτωσιολογικές μελέτες που είναι πιο κατάλληλες για τους μαθητές σας ή να τους ζητήσετε να εντοπίσουν οι ίδιοι περιπτωσιολογικές μελέτες, ως ομαδική εργασία. Κάποια παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι θεωρίες συνωμοσίας (ο κόσμος κυβερνάται από τον Τζορτζ Σόρος / Μπιλ Γκέιτς, οι κυβερνήσεις ευθύνονται για τη μετάδοση της COVID-19, εξωγήινοι στην περιοχή 51 κ.λπ.), ψευδείς πληροφορίες σε σχέση με την υγεία, ψευδή γεγονότα σχετικά με μειονοτικές ομάδες...

Προς έμπνευση:

- Βάση δεδομένων Poynter για τον COVID-19: <https://www.poynter.org/ifcn-covid-19-misinformation/>
- Υποθέσεις EUvsDisinfo: <https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/>
- Lead Stories (πρώτα θέματα) «Ό,τι συζητιέται στο διαδίκτυο δεν είναι απαραίτητα αλήθεια»: ιστότοπος που ελέγχει κατά πόσον θέματα με μεγάλη απήχηση ανταποκρίνονται στα γεγονότα: <https://leadstories.com/>
- Περίληψη, συμβουλές για την εξεύρεση περισσότερων πόρων και πόρων από τη χώρα σας (διαφάνειες 26-34)

Διαθέσιμο περιεχόμενο της εργαλειοθήκης

- Εισαγωγική παρουσίαση (σε μορφή PPT)

- a. Τα ενσωματωμένα βίντεο στο YouTube είναι στα αγγλικά/ρωσικά, αλλά υπάρχουν διαθέσιμες μεταφρασμένες απομαγνητοφωνήσεις
- b. Οι εξηγήσεις και οι περιγραφές είναι διαθέσιμες στην ενότητα *Σημειώσεις* κάτω από κάθε διαφάνεια
- **5 περιπτωσιολογικές μελέτες για ομαδική εργασία**, με τις επιμέρους ασκήσεις (αυτές μπορούν να προσαρμοστούν ή να χρησιμοποιηθούν διαφορετικές περιπτωσιολογικές μελέτες)
- **Χρήσιμες συμβουλές** (διαδραστικά παιχνίδια, οδηγοί και πόροι) για να μάθετε περισσότερα

Εναλλακτικά παραδείγματα προς εξέταση:

- **Καλλιέργεια μίσους προς τα στρατεύματα του NATO μέσω ψευδών ιστοριών**
<https://vilniusinstitute.lt/en/lisas-case-repeated-german-soldiers-accused-of-rape/>
Συνήθως, μέχρι να μπορέσουν να τεθούν υπό έλεγχο, οι ιστορίες με έντονη συναισθηματική φόρτιση έχουν ήδη προκαλέσει ζημιά. Αυτές οι ψευδείς ιστορίες είναι συνήθως αρκετά πειστικές.
- **Η ρωσική τηλεόραση προσπαθεί να κατηγορήσει τις ΗΠΑ για τον κορονοϊό**
<https://www.themoscowtimes.com/2020/02/06/russian-tv-runs-conspiracy-theory-blaming-trump-for-coronavirus-a69189>
<https://www.youtube.com/watch?v=JQRmacSHXoo>
Μια ρωσική κρατική τηλεοπτική εκπομπή διαδίδει μια θεωρία συνωμοσίας που επιρρίπτει την ευθύνη για τον κορονοϊό στην κυβέρνηση των ΗΠΑ και στις αμερικανικές εταιρείες που επιδιώκουν να κερδίσουν χρήματα

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΡΙΘ. 1

Ιστορικό

Τι κοινό έχουν ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Barack Obama, η πρώην υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ και υποψήφια για την προεδρία Hillary Clinton, ο Γάλλος πρόεδρος Emmanuel Macron, η τραγουδίστρια Lady Gaga, το εστιατόριο πίτσας Comet Ping Pong στην Ουάσινγκτον D.C., ο ιδρυτής της Microsoft Bill Gates και ο ηθοποιός Tom Hanks; Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της θεωρίας συνωμοσίας QAnon, ανήκουν όλοι σε σατανιστικό κύκλωμα εμπορίας παιδιών που περιλαμβάνει διασημότητες, και πολιτικές και επιχειρηματικές ελίτ· ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Donald Trump φέρεται ότι στρατολογήθηκε από στρατηγούς για να εκθέσει αυτό το δίκτυο και να τερματίσει τον έλεγχό τους επί της κυβέρνησης και των μέσων ενημέρωσης, που αναφέρονται επίσης ως «βαθύ κράτος». Η θεωρία διαιωνίζεται από μια ανώνυμη διαδικτυακή προσωπικότητα, που χρησιμοποιεί την κωδική ονομασία «Q» και ισχυρίζεται ότι είναι υψηλόβαθμος υπάλληλος της κυβέρνησης των ΗΠΑ με ανώτατη εξουσιοδότηση ασφάλειας, που του παρέχει πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες.

Η QAnon αναδύθηκε σε περιθωριακά φόρουμ στο διαδίκτυο, όπως το 4chan και το 8chan, με τις πρώτες αναρτήσεις να εμφανίζονται ήδη το 2017, αλλά έκτοτε έχει λάβει σημαντική δημοσιότητα μεταξύ των χρηστών του Facebook, του Twitter, του YouTube και άλλων δημοφιλών πλατφορμών. Βασικό χαρακτηριστικό της QAnon που κατέστησε δυνατή την ταχεία εξάπλωσή της είναι ο συμμετοχικός χαρακτήρας της: ο «Q» αναρτά τακτικά ενδείξεις σε φόρουμ (γνωστές και ως «Q Drops»), καλώντας τους ακολούθους να διεξαγάγουν τη δική τους έρευνα για να λύσουν το μυστήριο και να βρουν την αλήθεια πίσω από τις διάφορες θεωρίες. Από τα τέλη του 2019, η QAnon έχει διεισδύσει σε ευρωπαϊκούς ιστοτόπους, σελίδες, ομάδες και λογαριασμούς και έχει μετασηματοδοτήσει σε τοπικά κινήματα, προσαρμοζόμενη στα τοπικά αφηγήματα και πλαίσια, κυρίως στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Επίσης, υφιστάμενες ομάδες, όπως τα *Κίτρινα γιλέκα* στη Γαλλία ή ακροδεξιά κινήματα στη Γερμανία, υιοθέτησαν αφηγήματα της QAnon [σε ορισμένες περιπτώσεις](#). Το ισχυρό «βαθύ κράτος», που βρίσκεται στο επίκεντρο των αφηγημάτων του Q, φέρεται να μη γνωρίζει σύνορα· πολιτικοί και ελίτ όπως ο Emmanuel Macron περιγράφονται επίσης ως [«πιόνια του βαθέος κράτους»](#) από τοπικούς ακολούθους της QAnon, ενώ διατυπώνονται κατηγορίες ότι η γερμανική κυβέρνηση διαχειρίζεται [μυστικό δίκτυο παιδοφιλίας](#).

Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η πανδημία COVID-19 επιδείνωσε ακόμη περισσότερο τα πράγματα, με τους ανθρώπους να βρίσκονται στο σπίτι τους και, ως εκ τούτου, να περνούν πολύ περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο, ενώ συχνά δεν είναι ικανοποιημένοι από τους περιορισμούς και τα μέτρα της κυβέρνησής τους για την αντιμετώπιση της επιδημικής έξαρσης (χρήση μάσκας, κοινωνική αποστασιοποίηση, περιορισμοί της κυκλοφορίας και περιορισμός των μετακινήσεων). Στο πλαίσιο αυτό, τα αφηγήματα της QAnon κυμαίνονται από θεωρίες σύμφωνα με τις οποίες ο κορονοϊός είναι βιολογικό όπλο που απελευθερώθηκε από το «βαθύ κράτος» μέχρι ότι ο Bill Gates υποτιθεμένως σχεδίασε την πανδημία προκειμένου να επιβάλει μαζικούς εμβολιασμούς και να ελέγξει τον παγκόσμιο πληθυσμό.

Προαιρετικά:

Παρακολουθήστε [αυτό το βίντεο](#) και διεξαγάγετε τη δική σας διαδικτυακή έρευνα σχετικά με την QAnon.

Ερωτήματα προς συζήτηση:

- Μπορείτε να εντοπίσετε ένα κοινό θέμα πίσω από τα αφηγήματα της QAnon που εξαπλώνονται στις ΗΠΑ και την Ευρώπη;
- Τι κάνει το κίνημα QAnon «ελκυστικό» για τους ακολούθους; Τι το διαφοροποιεί από άλλες θεωρίες συνωμοσίας;
- Μπορείτε να εντοπίσετε άλλες ιστορικές στιγμές ή κρίσιμα γεγονότα που έχουν προκαλέσει παρόμοια κύματα θεωριών συνωμοσίας και παραπληροφόρησης σε παγκόσμιο επίπεδο; Ποιο είναι το κοινό τους σημείο;
- Από όσα συζητήσαμε προηγουμένως σχετικά με τους στόχους των φορέων παραπληροφόρησης, πώς πιστεύετε ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα αφηγήματα της QAnon από ξένες δυνάμεις για να θέσουν στο στόχαστρο την Ευρώπη και να την καταστήσουν πιο αδύναμη;

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΡΙΘ. 2

ΔΙΑΙΡΕΙ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΥΕ “DIVIDE AND CONQUER”

Ιστορία

[..] Ο επικεφαλής του στρατού θα πρέπει, μεταξύ όλων των άλλων ενεργειών του, να προσπαθήσει με όλη του την τέχνη **να διαιρέσει τις δυνάμεις του εχθρού**, είτε σπέρνοντας υποψίες για τους άνδρες που εμπιστεύεται, είτε αναγκάζοντάς τον να διαιρέσει τις δυνάμεις του, και, ως εκ τούτου, να καταστεί ασθενέστερος.

Η πρώτη μέθοδος επιτυγχάνεται με την προάσπιση των συμφερόντων ατόμων από τον περίγυρο του αντιπάλου, διασώζοντας σε καιρό πολέμου την περιουσία τους, τα παιδιά τους ή καλύπτοντας άλλες ανάγκες τους χωρίς αντίτιμο. Γνωρίζετε πως ο Ανίβας, αφού έκαψε όλες τις εκτάσεις γύρω από τη Ρώμη, φρόντισε να παραμείνει ασφαλής μόνο η περιουσία του Φάβιου Μάξιμου. Γνωρίζετε ότι ο Κοριολανός, όταν ήρθε με τον στρατό στη Ρώμη, έσωσε την περιουσία των ευγενών και λεηλάτησε και έκαψε την περιουσία των πληβείων. [..]

Όσον αφορά τον διχασμό των εχθρικών δυνάμεων, ο ασφαλέστερος τρόπος είναι να επιτεθείς σε μια χώρα με ένα μέρος των δυνάμεών σου, έτσι ώστε ο εχθρός να εγκαταλείψει τον πόλεμο όταν αναγκαστεί να πάει να υπερασπιστεί αυτό το μέρος. [..] Ο Τίτος Δίδιος, ο οποίος είχε μικρή δύναμη σε σχέση με τον εχθρό, περίμενε μια λεγεώνα από τη Ρώμη, την οποία ο εχθρός ήθελε να αναχαιτίσει καθ' οδόν.

Ο Τίτος, για να αποτρέψει αυτή την ενέργεια, άφησε να διαδοθεί σε όλο τον στρατό του ότι επιθυμούσε να επιτεθεί στον εχθρό την επόμενη ημέρα. Στη συνέχεια, φρόντισε να δώσει την ευκαιρία σε μερικούς αιχμαλώτους να δραπετεύσουν, οι οποίοι μετέφεραν την εντολή του ύπατου να πολεμήσει την επόμενη ημέρα, γεγονός που οδήγησε τον εχθρό να εγκαταλείψει τα σχέδιά του για αναχαιτίση της λεγεώνας, επειδή φοβόταν ότι θα μειωθούν οι δυνάμεις του. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο Τίτος παρέμεινε ασφαλής. Η μέθοδος αυτή δεν χρησίμευσε για τη διαίρεση των δυνάμεων του εχθρού, αλλά για τον διπλασιασμό των δικών του δυνάμεων.

Ορισμένοι, για να διαιρέσουν τις εχθρικές δυνάμεις, τούς επέτρεψαν να εισέλθουν στη χώρα τους και να καταλάβουν πολλές πόλεις, έτσι ώστε, επειδή τοποθέτησαν φύλακες σε αυτές, μείωσαν παράλληλα τις δυνάμεις τους. Με τον τρόπο αυτό, έχοντας καταστήσει αδύναμο τον εχθρό, επιτέθηκαν και τον νίκησαν.

Άλλοι, όταν ήθελαν να κατακτήσουν μια επαρχία, προσποιήθηκαν επίθεση σε διαφορετική με τόσο πειστικό τρόπο ώστε, μόλις μετέβησαν σ' αυτή στην οποία δεν υπήρχε ο φόβος της επίθεσης, την κατέκτησαν πριν ο εχθρός προλάβει να φτάσει εκεί για να την υπερασπιστεί. Ο εχθρός, καθώς δεν είναι βέβαιος αν θα επιστρέψετε στον τόπο που απειλήσατε την πρώτη φορά, αναγκάζεται να μην εγκαταλείψει το έδαφος αυτό για να βοηθήσει το άλλο και, ως εκ τούτου, συχνά δεν το υπερασπίζεται. [..]

Πηγή: Wikisource, Βιβλίο 6 *The Art of War* (1675) του Niccolò Machiavelli, μεταφράστηκε στα αγγλικά από τον Henry Neville (προσαρμοσμένο)

Ερωτήματα προς συζήτηση:

1. Πώς θα μπορούσαν να βοηθήσουν οι ψευδείς πληροφορίες σε καιρό πολέμου; Πώς μπορεί η αβεβαιότητα του αντιπάλου να γίνει πλεονέκτημα;
2. Είναι δεοντολογικό να λες ψέματα σε καιρό πολέμου; Είναι δεοντολογικό να λες ψέματα σε καιρό ειρήνης;
3. Γιατί είναι πιθανότερο να ηττηθούν οι διχασμένες δυνάμεις;

4. Πώς το Brexit καθιστά πιο αδύναμη την Ευρωπαϊκή Ένωση;
5. Θα μπορούσατε να κατονομάσετε τουλάχιστον 3 θέματα τα οποία αντιλαμβάνονται αρκετά διαφορετικά οι χώρες της ΕΕ που είναι μέλη για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε σχέση με εκείνες που προσχώρησαν σχετικά πρόσφατα; Οι διαφορές αυτές καθιστούν την ΕΕ ασθενέστερη ή ισχυρότερη;

Απόσπασμα

Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες δεν είναι πiónια στη σκακιέρα της ανθρωπότητας. Πρόκειται για παιδιά, γυναίκες και άνδρες που εγκαταλείπουν ή αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους για διάφορους λόγους, οι οποίοι έχουν εύλογη επιθυμία να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις και αγαθά και να εξασφαλίσουν καλύτερες προοπτικές.

Πηγή: Πάπας Φραγκίσκος, μήνυμα για την 100^η Παγκόσμια Ημέρα Μεταναστών και Προσφύγων

Άσκηση

Ορισμένοι πρόσφυγες εγκαταλείπουν την πατρίδα τους με προορισμό την ΕΕ για άλλους λόγους, που δεν άπτονται της πολιτικής ή της ασφάλειας. Είναι οικονομικοί μετανάστες οι οποίοι έχουν εντελώς διαφορετικό νομικό καθεστώς, και η ΕΕ θεωρεί ότι υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε αυτές τις κατηγορίες ομάδων.

Δυστυχώς, μερικές φορές δεν έχουμε μια «τέλεια λύση» για τον τρόπο διαφοροποίησης αυτών των ομάδων. Επιπλέον, η παραπληροφόρηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να παρουσιάσει τέτοιου είδους αποφάσεις ως ακατάλληλες και απάνθρωπες.

Φανταστείτε 2 διαφορετικές καταστάσεις:

- a) ένας Σύριος πρόσφυγας πολέμου **δεν επιτρέπεται** να έρθει στη χώρα σας και επιστρέφει στη Συρία
- b) ένας Πακιστανός οικονομικός μετανάστης **γίνεται δεκτός** από χώρα της ΕΕ και λαμβάνει εγγυημένη στέγαση και επιδόματα για 2 χρόνια.

Εξηγήστε τον τρόπο με τον οποίο οι καταστάσεις αυτές θα αυξήσουν την ένταση στον πληθυσμό της ΕΕ. Ποιος/-οι ξένος/-οι αντίπαλος/-οι της ΕΕ θα μπορούσε/-αν να επωφεληθεί/-ούν από αυτή την αστάθεια;

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΡΙΘ. 3

ΟΙ ΑΠΑΤΕΣ ΜΕ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΒΛΑΠΤΟΥΝ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΣΑΣ

Ιστορία

[..] Πάμπολλα νέα προϊόντα που έχουν στο στόχαστρό τους ηλικιωμένους καταναλωτές υπόσχονται πλέον ότι βελτιώνουν τη μνήμη. Μερικά μάλιστα ότι μπορούν να σταματήσουν ή να αντιστρέψουν την άνοια και το Αλτσχάιμερ, τη στιγμή που η ίδια η ιατρική δεν έχει ακόμη κατορθώσει να βρει κάποια θεραπεία. Οι ισχυρισμοί αυτοί έχουν αρχίσει να τραβούν την προσοχή των ελεγκτικών αρχών και του νομοθέτη.

«Ειδική τιμωρία στην κόλαση περιμένει όσους πωλούν συμπληρώματα διατροφής για τα οποία διατείνονται ψευδώς ότι θεραπεύουν τη νόσο του Αλτσχάιμερ ή τη γεροντική άνοια. Κι όμως, όπως διαπιστώνουμε, αυτό ακριβώς κάνουν ορισμένες εταιρείες», δήλωσε η κ. Claire McCaskill, γερουσιαστής των Δημοκρατικών για την πολιτεία του Μισούρι και μέλος της αντιπολίτευσης με τη μακροβιότερη υπηρεσία στην ειδική επιτροπή της Γερουσίας των ΗΠΑ σχετικά με τη γήρανση. Σε επιστολή της του 2015 η κ. McCaskill ζήτησε από 15 επιχειρήσεις λιανικής πώλησης να την ενημερώσουν σχετικά με τις πολιτικές και τις διαδικασίες εμπορικής προώθησης που εφαρμόζουν για τα συμπληρώματα διατροφής, αφότου περιήλθε στη γνώση της ότι το λεγόμενο «Brain Armor» διαφημιζόταν ως «ασπίδα» κατά της νόσου του Αλτσχάιμερ, της άνοιας και των εγκεφαλικών επεισοδίων.

Τον Νοέμβριο του 2015 το αμερικανικό υπουργείο Δικαιοσύνης ανακοίνωσε εθνική εκστρατεία ελέγχων σε πάνω από 100 εταιρείες παραγωγής και εμπορικής προώθησης συμπληρωμάτων διατροφής. Κατά των εταιρειών αυτών έχουν διατυπωθεί κατηγορίες για σωρεία ατεκμηρίωτων ισχυρισμών, από θεραπείες για πάσχοντες από τη νόσο του Αλτσχάιμερ έως αγωγές για άτομα εθισμένα σε αναλγητικά.

Το 2016 η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου (Federal Trade Commission - FTC) περάτωσε με συμβιβασμό υπόθεση σχετική με κατηγορίες εναντίον επιχείρησης με έδρα την Καλιφόρνια ως προς τους ισχυρισμούς της τελευταίας ότι ένα από τα διατροφικά συμπληρώματά της ανακουφίζει τα συμπτώματα της εμμηνοπαύσης και συγκεκριμένα τις εξάψεις και την αύξηση του σωματικού βάρους. Ο εν λόγω ομοσπονδιακός οργανισμός προέβη επίσης σε καταγγελία εις βάρος δύο επιχειρήσεων εμπορικής προώθησης διατροφικών συμπληρωμάτων που υποστήριζαν ότι τα προϊόντα τους μπορούσαν να αποτρέψουν το άσπρισμα των μαλλιών ή να αποκαταστήσουν το φυσικό τους χρώμα.

Το 2020 ομοσπονδιακοί εισαγγελείς άσκησαν επιτυχώς δίωξη κατά των ιδιοκτητών εταιρείας διατροφικών συμπληρωμάτων με έδρα το Ντάλας, που προωθούσε το προϊόν αδυνατίσματος «OxyElite Pro», καθώς συνδέεται με έξαρση περιστατικών ηπατίτιδας και ηπατικής νόσου. Στα θύματα συγκαταλέγεται η Sonnette Marras, 48 ετών από τη Χαβάη, μητέρα επτά παιδιών, η οποία απεβίωσε μετά τη λήψη του εν λόγω συμπληρώματος το 2013.

Πηγή: Δελτίο της AARP, Ιούνιος του 2016. Η AARP (Αμερικανική Ένωση Συνταξιούχων) είναι μια μη κερδοσκοπική, μη κομματική οργάνωση που βοηθά τα άτομα να επιλέγουν τον τρόπο διαβίωσής τους ενόσω γηράσκουν.

Ερωτήματα προς συζήτηση:

6. Γιατί ο κόσμος ενδίδει σε αμφίβολες υποσχέσεις από ανήθικους κατασκευαστές;
7. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των επιστημονικών ιατρικών στοιχείων και των ατομικών μαρτυριών οι οποίες συχνά χρησιμοποιούνται για την προώθηση ψευδοφαρμάκων;

8. Γιατί τα ψευδοφάρμακα συχνά απευθύνονται σε καταναλωτές με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο ή μεγαλύτερη ηλικία; Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τα άτομα αυτά ώστε να μην πέφτουν θύματα απάτης από επιτήδειους που χρησιμοποιούν παρόμοιες παραπλανητικές τεχνικές;
9. Ποιοι επωφελούνται οικονομικά από τη διασπορά παραπλανητικών στοιχείων; Πώς κερδίζουν χρήματα εις βάρος των ανυποψίαστων καταναλωτών;
10. Με ποια αντίμετρα (πέραν της ανάληψης νομικής δράσης) μπορούν να αποδομηθούν παρόμοιες παραπλανητικές τεχνικές;

Απόσπασμα

Ο πνιγμένος από τα μαλλιά του πιάνεται

Πηγή: παροιμία.

Άσκηση

Κάντε έναν κατάλογο από φαρμακευτικά προϊόντα που ανήκουν στις παρακάτω 2 κατηγορίες: διατροφικά συμπληρώματα για τα οποία δεν απαιτείται ιατρική συνταγή και συνταγογραφούμενα φάρμακα.

Εξηγήστε τις κύριες διαφορές μεταξύ των δύο κατηγοριών ως προς τις ακόλουθες πτυχές:

- κυκλοφορία μετά το πέρας μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας ανάπτυξης
- επίσημη εποπτεία της διαδικασίας παρασκευής
- απαιτήσεις σχετικά με τα σημεία πώλησης
- παροχή υπηρεσιών μετά την πώληση και περαιτέρω στάδια.

Περιγράψτε με ποιον τρόπο η ΕΕ (και οι αρχές των κρατών μελών) προστατεύει τους καταναλωτές από τη χειραγώγηση σχετικά με τις υπηρεσίες/προϊόντα στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΡΙΘ. 4

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΟΥΡΒΑΝΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η ομιλία του Ουρβανού Β' στη Σύνοδο του Κλερμόν το 1095

Το 1094 ή το 1095 ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Αλέξιος έστειλε επιστολή στον Πάπα Ουρβανό Β' ζητώντας βοήθεια από τη Δύση για τον αγώνα κατά των Τούρκων, οι οποίοι είχαν καταλάβει σχεδόν το σύνολο της Μικράς Ασίας. Στη Σύνοδο του Κλερμόν ο Ουρβανός απευθύνθηκε σε μεγάλο πλήθος και προέτρεψε άπαντες να βοηθήσουν τους Έλληνες να ανακαταλάβουν την Παλαιστίνη από τους Μωαμεθανούς.

[..] Επειδή, τέκνα εν Κυρίω αγαπητά, εδώκατε φοβερωτάτη υπόσχεση να ειρηνεύσετε μεταξύ σας και να υπερασπιστείτε τα δικαιώματα της Αγίας μας Εκκλησίας, σας περιμένει έργο σημαντικό. Διά της χάριτος του παναγίου Πνεύματος οφείλετε τώρα να φέρετε εις πέρας μιαν αποστολή σημαντική, θέλημα Θεού και ανθρώπων.

Καθότι οι εν Ανατολή αδελφοί σας χρειάζονται επειγόντως τη συνδρομή σας, και οφείλετε να σπεύσετε να τους δώσετε τη βοήθεια που τους έχετε πολλάκις υποσχεθεί. Όπως οι περισσότεροι γνωρίζετε, Τούρκοι και Άραβες τούς επετέθησαν και κατέλαβαν το έδαφος της Ρωμανίας [Βυζαντινή Αυτοκρατορία] προς τη Δύση ως τις ακτές της Μεσογείου και τον Ελλήσποντο. Κατακτούν όλο και περισσότερες εκτάσεις των Χριστιανών και τούς κατατρόπωσαν σε επτά μάχες. Έχουν σκοτώσει και αιχμαλωτίσει πολλούς, έχουν καταστρέψει τις εκκλησίες και έχουν ισοπεδώσει την αυτοκρατορία.

Εάν τούς επιτρέψετε να συνεχίσουν τοιοιτοτρόπως ατιμώρητοι, θα κλιμακώσουν τις επιθέσεις των εναντίον του πιστού λαού. Διά τούτο λοιπόν δι' εμού ο ίδιος ο Κύριος ημών Ιησούς σας καλεί ως κήρυκες του Χριστού να διαδώσετε παντού το μήνυμα αυτό και να πείσετε άπαντες, οποιασδήποτε τάξεως, στρατιώτες και ιππότες, πλουσίους και πένητες, να προσφέρουν άμεσα βοήθεια στους χριστιανούς αδελφούς μας και να εξαφανίσουν την δόλιαν αυτήν φυλήν από τα εδάφη των φίλων μας. Απευθύνω την έκκλησή μου στους περισσότερους, αλλά και στους απόντες. Χριστός κελεύει!

[..] Άπαντες οι εν οδώ αποθνήσκοντες, είτε διά ξηράς, είτε διά θαλάσσης, είτε κατά των απίστων μαχόμενοι, θα λάβουν αμέσως άφεσιν αμαρτιών. Δια τούτο σας διαβεβαιώ μέσω της θεοδωρήτου εξουσίας μου. Οποίο όνειδος μια τέτοια απεχθής και κακοήθης φυλή, η δαιμόνιος λατρεύουσα, να κατακτήσει λαόν εις παντοδύναμον Θεόν πιστεύοντα, εις το δε όνομα του Χριστού δοξαζόμενον! Ουαί, τι μέλει να μας προσάψει ο Κύριος, αν δεν βοηθήσουμε τους μεθ' ημών την χριστιανικήν πίστιν ομολογούντες!

Εκείνοι που εσυνήθισαν να πολεμούν αδίκως τους πιστούς, ας πολεμήσουν τώρα τους απίστους και ας ολοκληρώσουν νικηφόρα αυτόν τον πόλεμο που θα έπρεπε να είχε ξεκινήσει εδώ και πολύν καιρό. Εκείνοι που, για πολύν καιρό, ήταν ληστές, ας γίνουν τώρα μαχητές του Χριστού. Εκείνοι που πολεμούσαν κατά των αδερφών και των συγγενών τους, ας πολεμήσουν με παρρησία κατά των βαρβάρων. Εκείνοι που υπηρέτησαν ως μισθοφόροι έναντι μικρού μισθού ας λάβουν τώρα την αιώνια ανταμοιβή. Εκείνοι που έφθειραν το σώμα και την ψυχή τους, ας διεκδικήσουν τώρα διπλή τιμή. Να θυμάστε! από τη μια πλευρά θα είναι οι βασανισμένοι και φτωχοί, από την άλλη οι πλούσιοι· από τη μια πλευρά θα είναι οι εχθροί του Κυρίου, από την άλλη οι φίλοι του. Όσοι πρόκειται να ξεκινήσουν το ταξίδι αυτό ας μην καθυστερούν· ας νοικιάσουν τη γη τους και με τα εισπραχθέντα χρήματα, ας χρηματοδοτήσουν το ταξίδι τους· μόλις, δε, έλθει η άνοιξη, ας βάλουν πλώρη με τον Θεό πλοηγό τους.

Ερωτήματα προς συζήτηση:

1. Ποιες ήταν οι «ιερές» αιτίες για τη σταυροφορία, τις οποίες παραθέτει ο Πάπας Ουρβανός Β΄;
2. Ποιοι είναι οι πραγματικοί λόγοι για το αίτημα του Ποντίφικα;
3. Γιατί αυτή η δημόσια ομιλία ήταν τόσο ισχυρή και άσκησε τόσο μεγάλη επιρροή την εποχή εκείνη;
4. Ποια πιστεύετε ότι θα ήταν η αντίδραση των «Τούρκων και Αράβων» την εποχή εκείνη και... σήμερα;
5. Ποιες δυνατότητες διασταύρωσης πληροφοριών ήταν διαθέσιμες την εποχή εκείνη (1095) στην περιοχή που ήταν υπό τον έλεγχο της Καθολικής Εκκλησίας;

Άσκηση

Γράψτε απαντητική επιστολή (ομιλία) από τους αντιπάλους του Αλεξίου στη Μικρά Ασία. Η επιστολή θα πρέπει να απευθύνεται σε όλους τους δυνητικούς συμμετέχοντες στις σταυροφορίες.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΡΙΘ. 5

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΩΝ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΡΟΒΛΕΠΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΝ

Ιστορία

ΗΤΑΝ κάποτε ένας νεαρός βοσκός που έβοσκε τα πρόβατά του στους πρόποδες ενός βουνού κοντά σε σκοτεινό δάσος. Νοιώθοντας καθημερινά μοναξιά, επινόησε ένα σχέδιο για να προσελκύσει συντροφιά και να κάνει πιο συναρπαστική τη ζωή του.

Έτρεξε προς το χωριό φωνάζοντας «λύκος, λύκος» και οι χωρικοί έτρεξαν κοντά του να του συμπαρασταθούν, ορισμένοι μάλιστα έμειναν μαζί του για αρκετή ώρα. Αυτό ευχαρίστησε τόσο πολύ το αγόρι που, ύστερα από μερικές μέρες, δοκίμασε το ίδιο κόλπο. Και πάλι οι χωριανοί έτρεξαν να το βοηθήσουν.

Λίγο αργότερα όμως, ένας λύκος βγήκε πράγματι από το δάσος και άρχισε να απειλεί τα πρόβατα. Το αγόρι άρχισε να φωνάζει «λύκος, λύκος», ακόμη πιο δυνατά από τις προηγούμενες φορές. Αυτή τη φορά, όμως, οι χωριανοί, οι οποίοι είχαν εξαπατηθεί δύο φορές στο παρελθόν, πίστευαν ότι το αγόρι προσπαθούσε να τους εξαπατήσει και πάλι και κανείς δεν έτρεξε να το βοηθήσει. Έτσι, ο λύκος έκανε ένα καλό γεύμα με το κοπάδι του αγοριού. Όταν το αγόρι διαμαρτυρήθηκε, ο σοφός του χωριού του είπε: «Ο ψεύτης δεν γίνεται πιστευτός ούτε όταν λέει αλήθεια».

Ερωτήματα προς συζήτηση:

11. Γιατί υπάρχει, όμως, η δυνατότητα εξαπάτησης; Ποιοι είναι οι κυριότεροι λόγοι; // Έλλειψη εναλλακτικής πληροφόρησης, έλλειψη πηγών ενημέρωσης, έλλειψη κριτικής σκέψης
12. Πώς μπορεί η εκπαίδευση να βοηθήσει τους ανθρώπους να αντιμετωπίζουν τα ψεύδη;
13. Μπορεί το ψεύδος να αποτελέσει μακροπρόθεσμη στρατηγική; Ποια είναι συνήθως η κατάληξη;
14. Ποιες δυνατότητες έχει ο νεαρός βοσκός μετά το πάθημά του; Πώς μπορεί να ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη των συγχωριανών του (αν υπάρχει καν αυτή η δυνατότητα);
15. Έχετε ακούσει παρόμοιες ιστορίες με αυτή του «ψεύτη βοσκού» στο σχολείο; Ποια η ομοιότητά τους με ψευδείς δικαιολογίες (π.χ. «ήμουν άρρωστος», «δεν πέρασε το λεωφορείο», κ.λπ.); Ποιες είναι οι πιθανές μακροπρόθεσμες συνέπειες;

Απόσπασμα

Μπορείς να τους ξεγελάς όλους για λίγο καιρό, λίγους όλο τον καιρό, αλλά όχι όλους όλο τον καιρό.

Πηγή: Άγνωστη, τέλος XIX αιώνα

Άσκηση

Δημιουργήστε (ή περιγράψτε από τη μνήμη σας) μια κατάσταση κατά την οποία κάποιο γνωστό εθνικό μέσο ενημέρωσης (ή περισσότερα) χρησιμοποιεί την ίδια στρατηγική με τον «ψεύτη βοσκό». Εξηγήστε πώς μπορεί να γίνει κατάχρηση εμπιστοσύνης για τη διάδοση ψευδών πληροφοριών. Χρησιμοποιήστε μια φράση για την περίπτωση σας.